

Vlaams
Parlement

ingediend op **831** (2020-2021) – Nr. 1
2 juni 2021 (2020-2021)

Verslag van de gedachtewisseling

namens de Commissie voor Onderwijs
uitgebracht door Jan Laeremans, Jo Brouns en Arnout Coel

over het Masterplan Scholenbouw 2.0

Samenstelling van de Commissie voor Onderwijs:

Voorzitter: Karolien Grosemans.

Vaste leden:

Arnout Coel, Koen Daniëls, Karolien Grosemans, Kathleen Krekels, Annabel Tavernier;
Roosmarijn Beckers, Jan Laeremans, Kristof Slagmulder;
Jo Brouns, Loes Vandromme;
Jean-Jacques De Gucht, Tom Ongena;
Johan Danen, Elisabeth Meuleman;
Hannelore Goeman.

Plaatsvervangers:

Marius Meremans, Axel Ronse, Nadia Sminate, Kris Van Dijck, Katja Verheyen;
Leo Pieters, Els Sterckx, Sam Van Rooy;
Katrien Schryvers, Brecht Warnez;
Els Ampe, Steven Coenegrachts;
Stijn Bex;
Steve Vandenberghe.

Toegevoegde leden:

Kim De Witte.

INHOUD

I.	Toelichting door minister Ben Weyts	4
II.	Bespreking.....	10
1.	Tussenkomsten van de leden.....	10
1.1.	Jo Brouns	10
1.2.	Arnout Coel.....	11
1.3.	Johan Danen	12
1.4.	Jan Laeremans	14
1.5.	Loes Vandromme.....	15
1.6.	Kathleen Krekels.....	16
1.7.	Koen Daniëls.....	16
2.	Antwoorden van minister Ben Weyts	17
3.	Bijkomende vragen en antwoorden	20
	Gebruikte afkortingen.....	21
	Bijlage: zie dossierpagina van dit document op www.vlaamsparlement.be	

Op 20 mei 2021 organiseerde de Commissie voor Onderwijs een gedachtewisseling over het Masterplan Scholenbouw 2.0 met Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand.

Het Masterplan Scholenbouw 2.0 is te vinden op de [dossierpagina](#) van dit document op www.vlaamsparlement.be.

(Deze vergadering werd als videoconferentie georganiseerd.)

I. Toelichting door minister Ben Weyts

Minister *Ben Weyts* toont zich tevreden het masterplan aan de commissie te kunnen voorstellen. Omdat het plan al een tijdje klaar is, zal hij ook toelichten wat er sindsdien gebeurde en dus de huidige stand van zaken geven.

De grote behoeften aan schoolinfrastructuur werden tijdens de coronacrisis eens te meer duidelijk. Vlaanderen heeft een uitgebreid maar helaas verouderd schoolpatrimonium. Tijdens de voorbije regeerperiodes zijn de eerste inhaalbewegingen ingezet; deze regeerperiode worden die inspanningen versneld. Deze regeerperiode komt er immers 3 miljard euro voor nieuwe investeringsbeslissingen, 500 miljoen euro meer dan vorige legislatuur: 1,4 miljard euro voor vervanging/verbouwing van infrastructuur via reguliere investeringen, 360 miljoen euro voor extra capaciteit, 1 miljard euro via het nieuwe DBFM-programma Scholen van Vlaanderen en 318 miljoen euro via huursubsidies. Die investeringen bieden samen perspectief voor maar liefst duizend nieuwe of gerenoveerde scholen. Voor elk van de onderdelen zijn al belangrijke stappen gezet.

Het Masterplan Scholenbouw 2.0 maakt ook deel uit van het relanceplan Vlaamse Veerkracht. De substantiële investeringen in schoolinfrastructuur zijn uiteraard in de eerste plaats een goede zaak voor de leerlingen en het onderwijspersoneel, maar hebben ook een positief economisch belang, onder andere voor de bouwsector die bij monde van de Vlaamse Confederatie Bouw zijn tevredenheid erover uitte.

Het masterplan stoelt op vijf strategische doelstellingen: renovatie van verouderd schoolpatrimonium, extra capaciteit, alternatieve financiering, DBFM en huursubsidies, multifunctionele schoolgebouwen die ook na de lesuren opengesteld worden en duurzaamheid.

De eerste doelstelling is de vervanging van het bestaande, heel vaak verouderde patrimonium. De Vlaamse schoolinfrastructuur beslaat 19 miljoen vierkante meter, verspreid over bijna 10.000 vestigingsplaatsen met zo'n 18.000 aparte schoolgebouwen. De infrastructuur is in handen van een veelheid aan inrichtende machten. De helft van de gebouwen is ouder dan 50 jaar. Sinds haar aantreden heeft de Vlaamse Regering al investeringen goedgekeurd die zorgen voor bijna 100.000 vernieuwde plaatsen. Ruim 20.000 daarvan waren nieuwe plaatsen, extra capaciteit voor het GO! en voor het gesubsidieerd onderwijs via AGION.

Een belangrijk aspect voor reguliere investeringen is de verdeling ervan over de verschillende netten. Het Vlaamse regeerakkoord bevatte een actualisatie van de verdeelsleutel zoals vastgelegd in Onderwijsdecreet II. De minister heeft de verdeelsleutel inderdaad aangepast aan het aantal leerlingen en scholen in het schooljaar 2019-2020. Hij had daarbij het voordeel dat er extra middelen waren, waardoor het geen nulsomspel was, waarbij het ene net reguliere middelen moest afstaan aan het andere net.

Een ander belangrijk punt uit het regeerakkoord is de verlenging van de onderwijsbestemming die er kwam in ODXXX van 3 juli 2020. Concreet wordt, conform het regeerakkoord, de termijn waarbinnen subsidies voor scholenbouw geheel of gedeeltelijk terugbetaald moeten worden bij het opheffen van de onderwijsbestemming van het gesubsidieerde gebouw verlengd van 20 naar 30 jaar. Hierbij is de Vlaamse Regering gemachtigd om in een uitzondering te voorzien voor technische installaties. De bepaling is van toepassing sinds september 2020. Momenteel wordt deze verlenging geëvalueerd en zo nodig zullen enkele kleinere wijzigingen doorgevoerd worden om neveneffecten uit te sluiten.

Vanzelfsprekend blijft de nadruk liggen op het belang van de toegankelijkheid van de schoolgebouwen. Het is zaak de inspiratiebundel Integrale toegankelijkheid van schoolgebouwen onder de aandacht te blijven brengen om de scholen te inspireren en te informeren met tips en aanbevelingen. Voor nieuwbouwprojecten en renovaties waarvoor een omgevingsvergunning nodig is, is toegankelijkheid een wettelijke verplichting. De extra inspanningen voor nieuwbouw en grote renovatiewerken zorgen dus sowieso voor beter toegankelijke scholen. Hetzelfde geldt voor ventilatieverplichtingen, die de Vlaamse Regering sinds 2006 oplegt.

Tot slot volstaat het niet scholen louter middelen toe te stoppen, maar moet de overheid hen ook zo goed mogelijk op weg helpen bij het realiseren van hun projecten, stelt de minister. Schoolbesturen staan voortdurend voor veel uitdagingen om onderwijs aan te bieden. Plannen, voorbereiden en realiseren van infrastructuurwerken is niet iets waar elke school dagelijks mee bezig is. Daarom moeten ze bijstand en goede informatie in een toegankelijke taal krijgen. AGION en het GO! helpen de scholen op weg via hun websites en communicatiekanalen. Het is van belang dat te blijven doen met aandacht voor belangrijke thema's, ontwikkelingen en veranderingen.

Het blijft een belangrijke ambitie om het volledige onderwijspatrimonium in kaart te brengen. AGION onderzoekt de mogelijkheden om in samenwerking met de initiatiefnemers van de gebouwenpas het aandeel van het gesubsidieerd onderwijs in kaart te brengen. Ook bij de ontwikkeling van het project Vastgoedinformatie houdt AGION de vinger aan de pols. De minister beseft dat het, gezien het grote aantal schoolbesturen en gebouwen, een hele uitdaging is om het patrimonium van het gesubsidieerd onderwijs in kaart te brengen.

Het GO!, dat zelf inrichtende macht is, heeft het volledige GO!-patrimonium, dat kleiner is dan het patrimonium van het gesubsidieerd onderwijs, in kaart gebracht. Alle gebouwen en domeinen zijn opgemeten. Alle data zijn beschikbaar in het managementinformatiesysteem van het GO!. Bij kleine en grote renovaties en nieuwbouw worden de gegevens geactualiseerd. Ook heeft iedere scholengroep een integraalplan, een beleidsinstrument waarin een strategie wordt geformuleerd voor het onderwijs van de toekomst. Begin 2021 is het GO! gestart met de opmaak van huisvestingsplannen per scholengroep met daarin gedetailleerde meerjarenplanningen van grote en kleine infrastructuurwerken. Dit project loopt over meerdere jaren.

Een tweede strategische doelstelling is capaciteit. De regering maakt deze regeerperiode 360 miljoen euro vrij voor capaciteitsbehoeften. Het jaarlijkse budget voor capaciteitsdossiers zal vanaf 2022 75 miljoen euro bedragen, terwijl dat in 2019 nog 50 miljoen euro was, ofwel een stijging van 50 procent. Afgelopen zomer kregen de geselecteerde projecten 2020-2022 een bevestiging en werd 146 miljoen euro uitgetrokken om ze zo snel mogelijk te starten. Daarnaast maakte de regering eind 2020 nog ruim 7 miljoen euro vrij specifiek voor het buitengewoon onderwijs. Bij het tweede telmoment van oktober bleek dat er daar extra capaciteit nodig was.

Van de nog te bestemmen capaciteitsmiddelen werd dit jaar 34 miljoen euro extra, goed voor ruim 4300 extra plaatsen, uitgetrokken voor de onderwijszones met de

grootste behoeften, onder andere Antwerpen, Brussel, de Vlaamse Rand, Sint-Niklaas, Mechelen enzovoort. Voor de periode 2022-2024 zal er nog 180 miljoen euro capaciteitsmiddelen toegekend worden. Men staat halverwege zelfs een beetje voor op schema, stipt de minister aan.

De verdeling van de 180 miljoen euro zal gebeuren op basis van een nieuwe capaciteitsmonitor. Die zal, na de edities van 2015 en 2018, de derde capaciteitsmonitor zijn. De opdracht voor deze nieuwe capaciteitsmonitor werd eind vorig jaar toegewezen en de onderzoekers zijn er volop mee bezig. De resultaten die er tegen het einde van dit jaar zullen zijn, zullen een beeld geven over de verwachte tekorten in het schooljaar 2027-2028. Hierbij wordt natuurlijk ook rekening gehouden met de bijkomende plaatsen door goedgekeurde capaciteitsdossiers, huursubsidiedossiers en de projecten van de verschillende DBFM-programma's. Voor het eerst zal in de monitor een capaciteitsbeeld gegeven worden voor het buitengewoon onderwijs, tot nog toe een blinde vlek. Tot slot wordt ervoor gezorgd dat de nieuwe monitor vlot kan worden geactualiseerd in 2024.

De derde strategische doelstelling gaat over alternatieve financiering. In de eerste plaats is er de volledige uitvoering van het eerste DBFM-programma Scholen van Morgen. Dat programma zit in de eindfase. De eerste steen van het laatste project wordt volgende zomervakantie gelegd. Op 29 maart 2021 werd het laatste contract ondertekend. Dat was de start van de 182ste en laatste bouwwerf van dit programma. Dit jaar zullen nog tien scholen van morgen in gebruik genomen worden. De publiek-private samenwerking heeft gezorgd voor liefst 710.000 vierkante meter schoolruimte, waarvan 90 procent complete nieuwbouw, voor ruim 100.000 leerlingen.

In 2019 heeft AGION een uitgebreid evaluatieverslag gemaakt met zowel een kwalitatieve als een kwantitatieve analyse. Hieruit blijkt een grote tevredenheid van de deelnemende scholen. Verschillende punten werden positief onthaald. Het DBFM-concept biedt een grote meerwaarde aangezien het garandeert dat de schoolgebouwen gedurende dertig jaar goed onderhouden worden. De snelle vernieuwing, de grotere capaciteit en de aanpassing van de gebouwen aan nieuwe pedagogische en veiligheidseisen zijn andere troeven.

Ook het projectspecifieke DBFM-programma kwam in een stroomversnelling. Dit tweede DBFM-programma is vorige legislatuur gestart. In dat programma zal een veertigtal scholenbouwprojecten in dertien clusters gerealiseerd worden, die samen goed zijn voor ongeveer 250.000 vierkante meter aan nieuwe schoolgebouwen. De totale investeringskosten worden op 550 miljoen euro geraamd. De geselecteerde schoolbouwprojecten hebben hun bouwprogramma's al verder uitgewerkt. Per cluster wordt een afzonderlijke aanbestedingsprocedure met een afgescheiden selectie- en gunningsfase gehouden om de private partner (de DBFM-projectvennootschap) voor de cluster aan te duiden. De schoolbesturen zijn de aanbestedende overheid.

Voor twaalf clusters is met de publicatie de aanbestedingsprocedure (selectiefase) opgestart. In elf clusters werd al een selectiebeslissing genomen en werd dus een lijst met kandidaten geselecteerd. Dat is de eerste fase waarna een gunningsfase volgt waarin bestekken worden gestuurd naar de geselecteerde kandidaten. Vier clusters zitten al in de gunningsfase. De Egied Van Broeckhovenschool is het eerste project in dit scholenbouwprogramma waarvan de voorkeursbieder bekend is. De toewijzing van de eerste cluster aan een private partner is gepland voor 2022.

Ook bij de alternatieve financiering koppelt de regering ambitie aan daadkracht en beperkt ze zich niet tot de uitvoering van de lopende DBFM-programma's. Begin deze maand keurde de regering het ontwerp van decreet goed dat het kader schept voor een derde DBFM-programma. Dat programma, Scholen van Vlaanderen, zorgt

voor een investeringsgolf van 1 miljard euro, goed voor 120 nieuwe scholen, met een totale oppervlakte van 450.000 vierkante meter, waar ruim 50.000 leerlingen zullen terechtkunnen.

De regering trekt lessen uit de twee eerdere programma's. Ze heeft beslist het programma van 1 miljard euro op te delen in drie gelijke deelprogramma's van elk om en bij de 330 miljoen euro. Eigenlijk is het een tussenweg tussen het eerste programma dat voor heel Vlaanderen gold en het tweede dat in dertien clusters verdeeld was. Per deelprogramma zal de regering een opdracht in de markt zetten en wordt er een aparte DBFM-vennootschap geselecteerd. Deze DBFM-vennootschappen zullen de schoolinfrastructuur ter beschikking moeten stellen aan de inrichtende macht. Om de schoolbesturen maximaal te ontlasten, komt er een professionele private projectmanager. De private projectmanager zal de inrichtende macht van in het begin nauw betrekken en de projecten op basis van de eisen van de schoolbesturen uitwerken. Zo wordt de inrichtende machten voldoende inspraak gegarandeerd, terwijl ze niet meer belast zijn met het in de markt plaatsen van de aanbestedingsprocedure of het zoeken naar financiering. Bovendien staat de private projectmanager dertig jaar in voor het goede onderhoud van de gebouwen.

Het programma heet Scholen van Vlaanderen omdat voor het eerst modale Vlamingen hun spaargeld kunnen investeren in schoolgebouwen. Het kapitaal zal in elk project opengesteld worden voor particuliere middelen. Dat zorgt ook voor een grotere maatschappelijke betrokkenheid in onderwijs. Iemand kan dan bijvoorbeeld aandeelhouder worden van een school in zijn buurt. Om de spaarders te beschermen, zullen ze pas kunnen instappen zodra het bouwriscico van de nieuwbouw ingeperkt is. Dat verklaart waarom de naam van het programma niet Scholen voor Vlaanderen is, maar Scholen van Vlaanderen.

Met de eerste principiële goedkeuring is een belangrijke stap gezet, nu moet vaart gemaakt worden. De oproep voor kandidaat-scholen wordt voorbereid. De selectiecriteria staan immers al in het ontwerp van decreet. Het is de bedoeling om de oproep nog dit najaar te lanceren. Er komen drie oproepen, gespreid in de tijd, één per deelprogramma.

Naast de DBFM-programma's blijft de andere bron van alternatieve financiering, namelijk de huursubsidies, na een positieve evaluatie behouden. AGION kan periodiek huursubsidies toekennen aan inrichtende machten uit het gesubsidieerd onderwijs om een gebouw te huren dat voorheen nog geen onderwijsbestemming had. In het najaar 2020 was er een uitgebreide evaluatie van de vier eerste oproepen voor huursubsidies. Die leverden in de periode 2016-2019 239 huursubsidiedossiers op. Op basis van deze evaluatie zijn de selectiecriteria licht aangepast. Zo wordt er meer gewicht gegeven aan projecten die voor een langere tijd huren, waarbij de infrastructuur multifunctioneel ingezet wordt en waarbij extra capaciteit gecreëerd wordt. Daarnaast is de inschrijvingstijd per oproep verlengd. Dat geeft schoolbesturen de kans hun dossiers nog iets beter voor te bereiden.

Na deze grondige evaluatie is op 1 maart 2021 een vijfde oproep voor de indiening van de huursubsidieaanvragen gelanceerd. Elke inrichtende macht uit het gesubsidieerd onderwijs kan zich tot en met 30 juni 2021 kandidaat stellen om een huursubsidie voor schoolinfrastructuur te verkrijgen. In november 2021 volgt er een zesde oproep. Nadien komt er een jaarlijkse oproep voor huursubsidies, telkens in november. Het GO! heeft zelf een mogelijkheid om te huren en bekijkt dit in functie van de lokale context.

De doelstelling van multifunctionele schoolinfrastructuur zal gelden bij nieuwe oproepen voor huursubsidiedossiers, maar evenzeer bij het nieuwe DBFM-programma Scholen van Vlaanderen. Gezien de substantiële investeringen is het logisch dat de gebouwen zo goed mogelijk renderen, ook na schooltijd. De meeste

scholen openen weliswaar de deuren voor andere functies en gebruikers, maar dit blijft vaak kleinschalig. Dat is jammer, want Vlaanderen telt veel verenigingen die op zoek zijn naar infrastructuur om bijvoorbeeld in de weekends te sporten of te spelen of samen te komen. Het probleem is vaak dat de schoolinfrastructuur niet voorzien is op gedeeld gebruik door derden buiten de lesuren. Daarvoor is bijvoorbeeld een aparte toegang nodig en moet de rest van de campus afgesloten zijn, schetst de minister.

De Vlaamse overheid probeert voor schoolbesturen zoveel mogelijk drempels voor multifunctionele infrastructuur weg te nemen. AGION onderzocht veertien nieuwe projecten van multifunctionele onderwijsinfrastructuur. Die praktijkstudie beschrijft de stand van zaken in Vlaanderen en de regelgeving die heel veel mogelijk maakt voor multifunctioneel gebruik. De studie beschrijft de huidige initiatieven en praktijkvoorbeelden. Het rapport geeft heel wat tips en informatie voor scholen of voor wie wil gebruikmaken van schoolinfrastructuur. Deze tips staan ook in een handige folder. De regering wil scholen die infrastructurele ingrepen doen om hun gebouwen open te stellen ook een financieel duwtje in de rug geven. Tot 30 juni 2021 kunnen scholen steun aanvragen voor een verbouwing of heraanleg die hun infrastructuur gebruiksvriendelijker en toegankelijker maakt zoals een afzonderlijke toegang tot de sporthal en aanpassingen aan kleed- en doucheruimtes, maar ook het vergroenen of avontuurlijker maken van de buitenspeelruimte van een basisschool. In 2021 en 2022 is er telkens 5 miljoen euro beschikbaar voor dit soort ingrepen.

Tot slot zal de minister een decretaal kader voorstellen met de principiële verplichting tot het openstellen voor de lokale gemeenschap van de ruimten en gebouwonderdelen die zich in alle redelijkheid daartoe lenen, met uiteraard oog voor praktische haalbaarheid en voor situaties waar dat om specifieke en gemotiveerde redenen niet mogelijk is.

In het kader van de brede open school stimuleert het GO! het multifunctioneel gebruik buiten de schooluren zoveel mogelijk. Het concept van de brede open school betekent dat scholen, lokale overheden, verenigingen en andere partners de handen in elkaar slaan om van de school een toegankelijke en multifunctionele ruimte te maken die breed maatschappelijk kan worden ingezet, los van schooluren. Dat wil zeggen dat elk bouwproject zo geconcipteerd moet worden dat een maximaal multifunctioneel gebruik mogelijk is en gestimuleerd wordt. Hiervoor dient er rekening gehouden te worden met enkele praktische maatregelen die een financiële impact hebben zoals een toegangsregeling, dubbele tellers, een doordacht slotenplan, opdeling in gebruikszones, nooduitgangen enzovoort. Zo zoekt het GO! bij uitvoering van sportinfrastructuur altijd naar mogelijke partners voor cofinanciering of gedeeld gebruik. In de projectdefinitie die voor elk van de GO!-bouwprojecten wordt toegepast, geldt dat concept brede open school.

De laatste pijler is de duurzaamheid van de infrastructuur, waarbij er vanzelfsprekend gestreefd wordt naar klimaatneutrale scholen. De Vlaamse Klimaatstrategie 2050 beschrijft de ambitie om het bestaande niet-residentiële gebouwenpark, waaronder de scholen, tegen 2050 volledig koolstofneutraal te maken voor verwarming, sanitair warm water, koeling en verlichting. Bij het klimaatneutraal maken wordt niet alleen gekeken naar het reduceren van de directe emissies, maar ook naar het reduceren van de indirecte koolstof- en materialenvoetafdruk van het gebouwenpark. Voor dit niet eenvoudige pionierswerk inzake schoolinfrastructuur bereidt de minister pilootprojecten voor.

Voor energie-investeringen test de overheidsopdracht Klimaattrajecten op schoolniveau uit hoe via quickwins kostenefficiënte energierenovaties kunnen worden uitgevoerd. Aan de opdracht is ook een educatief aspect verbonden. De resultaten van deze opdracht worden voorgesteld op een studiedag in december 2021.

Voor investeringen in isolatie, ketels, verlichting en zonnepanelen kan het gesubsidieerd onderwijs bij AGION tot 500.000 euro renteloos lenen voor een maximale periode van 15 jaar. Dat geeft een dubbele winst, zijnde een blijvende CO₂-reductie en een lagere energiefactuur voor de school. Ook bij het GO! kunnen de scholengroepen een klimaatlening aanvragen. Zowel AGION als het GO! verkennen samen met het Vlaams Energiebedrijf verder de mogelijkheden van ESCO's.

Aanvullend op de algemene overheidsduurzaamheidsmeter GRO zal AGION een scholenbouwgids ontwikkelen. Dat is een praktische gids voor scholen voor duurzame scholenbouw in alle stappen van het bouwproces, onder meer de masterplanning, het eisenprogramma en de communicatie. Scholen kunnen op de website Maak van je school een effectieve en duurzame en gezonde leeromgeving praktische informatie vinden over hoe ze, als onderdeel van een geïntegreerde aanpak, duurzaamheidscriteria kunnen hanteren bij de aankoop van diensten en producten voor op school zoals infrastructuur maar ook voeding, schoonmaak, meubelen, ICT enzovoort.

In het kader van de Digisprong is met de grote aankoopcentrales die in de onderwijsnetten instaan voor de aankoop van materiaal een infovergadering gehouden over hoe duurzaam aanbesteden voor ICT het best in de praktijk kan worden gebracht. Daarvoor wordt samengewerkt met experts van binnen en buiten de Vlaamse overheid. Vorig jaar vond een studiedag plaats over de samenwerking tussen werkpleklers, sociale economie en scholen voor het duurzaam facilitair beheer van schoolgebouwen. Er is ook een website waarop scholen praktische informatie kunnen vinden over onder meer de dienstverlening van het Departement Werk en Sociale Economie en een praktische gids over werkpleklers in de scholenbouw.

Wat de renovatiegraad betreft, is het GO! een onderzoek gestart om na gaan welke schoolgebouwen renovatiewaardig zijn om zo de juiste investeringen op langere termijn te kunnen doen. Sommige gebouwtypes, bijvoorbeeld paviljoenen, zijn duidelijk niet renovatiewaardig. Andere gebouwen zijn dat wel, voor sommige gebouwen moet het nog worden onderzocht. Momenteel wordt bekeken of het mogelijk is om de opdracht te laten uitvoeren door een studie bureau via een raamovereenkomst van het Facilitair Bedrijf. Er wordt ook gewerkt aan de integratie van de langetermijnenergie- en klimaatdoelstellingen in het investeringsbeleid van het volledige GO!. Dat wordt onder meer meegenomen bij de opmaak van de strategielabels, de huisvestingsplannen en bij de keuze van kleine infrastructuurprojecten.

In de hoorzitting over ventilatie in de verenigde commissies op 23 april 2021 (*Parl.St.* VI.Parl. 2020-21, nr. 563/2) is duidelijk aangetoond dat het onderwijs al lang voor COVID-19 aandacht had voor de luchtkwaliteit in de klaslokalen. Het spreekt voor zich dat afgelopen jaar die aandacht nog versterkt is. Wat infrastructuur betreft, is er de mogelijkheid om aan de hand van een verkorte procedure via AGION specifieke investeringen te doen voor een betere ventilatie. Voor dergelijke verkorte procedures maakt AGION jaarlijks 35 miljoen euro vrij. Het masterplan mikt meer op nieuwbouw en grondige renovatie. In dergelijke (ver)nieuwbouw wordt sinds 2006 sowieso een ventilatiesysteem geïnstalleerd. In Brussel is dit sinds 2008 het geval.

Kortom, het onderwijsbeleid heeft de afgelopen maanden niet stilgezeten. De minister heeft het genoeg daarvoor te kunnen samenwerken met een gedegen administratie met veel ervaring. Alle procedures zijn er qua efficiëntie en snelheid op vooruitgegaan. Naast de noodzakelijke aandacht voor alles wat met corona te maken heeft, is, vaak in de luwte, het Masterplan Scholenbouw 2.0 op heel wat punten op het terrein uitgerold. Dat stemt de minister alvast tevreden.

II. Bespreking

1. Tussenkomsten van de leden

1.1. Jo Brouns

Voor *Jo Brouns* begint kwaliteitsvol onderwijs met een stoel voor elke leerling. Net als de gebouwen is dit masterplan gebouwd op een stevig fundament in de vorige regeerperiode. Deze regering doet er inderdaad een bijkomende inspanning bovenop, wat goed is, want kwaliteitsvolle schoolgebouwen vergen een beleid op lange termijn. Zo zal het nog enige tijd duren vooraleer de eerste steen gelegd wordt van de projecten van Scholen van Vlaanderen. Kenmerkend voor de goede basis van de vorige regeerperiode is de voortgangsrapportage. Het lid beaamt dat de minister niet stilgezeten heeft, maar vraagt om de draad van die voortgangsrapportages terug op te nemen, maar daarnaast ook regelmatig de budgettaire voortgang aan de parlementscommissie te bezorgen.

De meerjarige subsidieovereenkomsten voor grotere projecten en het in kaart brengen van het patrimonium zijn recente evoluties. Hij vindt het belangrijk dat het volledige Vlaamse patrimonium, dus niet enkel de schoolgebouwen, geïnventariseerd is. Hij denkt dat alle onderwijsniveaus nog een te beperkt zicht hebben op bestaande gebouwen, bijvoorbeeld op de leegstandsregisters. Het is zaak die eerst optimaal in te zetten, eventueel na renovatie, voor onderwijstaken, alvorens er nieuwe te bouwen. Dat principe huldigen de lokale overheden ook steeds meer.

Hij informeert of er in 2021 al meerjarige subsidieovereenkomsten voor de grote infrastructuurprojecten kunnen worden gesloten. Wat zijn de voorwaarden ervoor? Wordt daarvoor een decretale basis ontwikkeld? Zo ja, wanneer kan die verwacht worden? Hoe ver staan AGION en het GO! met het inventariseren van de schoolgebouwen? Wanneer worden de eerste resultaten verwacht? Hij vraagt die dan met het parlement te delen. Hoe verhoudt zich dat tot de schoolgebouwenmonitor? Jo Brouns gaat ervan uit dat de gegevens niet zullen overlappen, maar complementair zijn. Waarom verwijst het masterplan niet naar de derde schoolgebouwenmonitor 2018-2019 die in september, dus voor de goedkeuring van het masterplan, verscheen? Bij de 84 procent van de vestigingsplaatsen die zou voldoen aan de vereisten van verluchting en ventilatie gaat het enkel over de deelnemende scholen. De representativiteit is en blijft dus een uitdaging. Het blijft zaak zoveel mogelijk scholen aan te sporen om deel te nemen aan de monitor. Wanneer komt er een eventuele vierde schoolgebouwenmonitor?

Als lokale taskforces vaststellen dat bepaalde projecten in gebreke blijven, zal er in overleg met de minister bekeken worden of de middelen elders kunnen worden ingezet. Is dat nieuw? Zo neen, tot welke resultaten heeft het al geleid? Zijn er al niet-benutte middelen elders ingezet?

In het masterplan is sprake van een uitgebreid en officieel evaluatieplan van het DBFM-programma Scholen van Morgen. De spreker vraagt of de minister het ermee eens is dat eens grondig met de commissie te bespreken in voorbereiding van het decretale werk voor Scholen van Vlaanderen. Spaargeld mobiliseren voor scholen is een nobel doel, maar hoe zal de minister dat concretiseren? De minister toonde zich ooit zo enthousiast over de huursubsidies dat hij een grondige evaluatie niet nodig achtte, hij had het over finetunen. Het onderwijsveld wil dat liever wel. AGION heeft zelf wel een aantal evaluaties gemaakt van de voorbije oproepen. Zijn er op basis daarvan grote wijzigingen aan de nieuwe oproep gebeurd? Zo ja, welke?

Hoe denkt de minister het opencampusmodel, waarbij infrastructuur en didactische uitrusting gedeeld worden tussen scholen/netten, verder te operationaliseren? Hij

verwijst naar het goede voorbeeld van de T2-campus met synergie tussen bedrijven en scholen en andere partners zoals VDAB en SYNTRA. Voor het multifunctioneel gebruik van infrastructuur heeft de minister aan CD&V een medestander. Elk Vlaams gebouw zou een multifunctioneel gebouw moeten zijn. Voor plaatsonafhankelijk werken, dat zo bevorderd is door de coronacrisis, zal er ook anders gebouwd worden. Jo Brouns herhaalt dat bij de algemene inventarisatie een bijzonder aandachtspunt is welke gebouwen ook voor onderwijsdoelen kunnen worden gebruikt. Multifunctioneel gebruik verplichten, is de juiste weg, maar heeft de minister een idee in welke mate de schoolgebouwen al openstaan voor anderen?

Energieprestatiecontracten kunnen overheden op de weg van duurzame investeringen helpen. Investeringen worden dan gefinancierd door besparingen op de energiefactuur. Is de minister bereid met het VEB een grondige evaluatie te maken van ESCO's in het onderwijs, die tot nog toe niet zoveel succes kennen?

Hij is blij in het masterplan te lezen dat scholen zullen worden ondersteund bij 'bring your own device'. Hoewel er nu middelen voor vrijgemaakt zijn, is het onmogelijk om elke vier jaar scholen enkele honderden miljoenen euro's te geven om moderne ICT te garanderen. BYOD is en zal een goed antwoord zijn om een duurzame ICT-rijke leeromgeving mogelijk te maken. Het is goed dat het in het masterplan staat zodat scholen weten dat dat de te volgen weg is.

1.2. Arnout Coel

Arnout Coel uit namens N-VA zijn appreciatie dat de minister, het kabinet en de administratie ondanks de turbulente periode hieraan doorgewerkt hebben. Het is goed dat er wordt voortgebouwd op de inspanningen, maar ook dat er een extra financiële impuls is van maar liefst 500 miljoen euro. N-VA vindt het positief dat de verdeelsleutel aangepast is aan de meest recente scholen- en leerlingenaantallen zodat de verdeling van het geld beter aansluit bij het marktaandeel van elk net. Het decreet verplicht een actualisatie elke vijf jaar. Zal dat vanaf nu ook gebeuren?

Hij is blij dat integrale toegankelijkheid een focuspunt is, met goede praktijkvoorbeelden en een screening in samenwerking met het agentschap Toegankelijk Vlaanderen. Hij vraagt de minister dat ook in de DBFM-constructies te verplichten. Het is logisch te beginnen bij beschikbare informatie om het patrimonium in kaart te brengen en zicht te krijgen op de leegstaande gebouwen, alvorens nieuwe bevragingen te houden. N-VA ijvert al jaren voor hergebruik van leegstaande schoolgebouwen en voor het gebruik van ongebruikte terreinen. AGION zal volgens de minister het onderwijspatrimonium stapsgewijs in kaart brengen. Wat zijn de stappen en hun tijdshorizon? N-VA drukt expliciet zijn erkentelijkheid uit voor het GO!, dat al ver staat met die inventarisatie.

De minister onderzoekt het voorkeepsrecht voor onderwijsinstellingen. Wanneer zullen er daaruit conclusies getrokken worden? N-VA juicht toe dat de minister de bestemming van nieuwe schoolinfrastructuur van twintig naar dertig jaar brengt. Het is evident dat doel zo lang mogelijk te behouden aangezien de gemeenschap er veel geld in investeert. Bij extra capaciteit focussen op het secundair onderwijs is de logische keuze. Objectieve parameters moeten de investeringskeuzes bepalen. Daarvoor gebruikt de minister de capaciteitsmonitor waarvan er een derde exemplaar komt. Omdat de behoeften groot zijn, is het zaak snel resultaten te boeken. De minister zal dat strikter opvolgen. Hoe zal hij dat doen? Zijn er criteria om de betrokkenen in gebreke te stellen? Zo ja, welke zijn dat? Voorts vindt hij het een goede zaak dat bij het derde DBFM-programma de schoolbesturen ontzorgd worden.

De huursubsidies blijven terecht bestaan. Eerder is er al gewaarschuwd voor vestzak-broekzakoperaties waarbij scholen hun eigen gebouwen huren. Heeft de

evaluatie op dat vlak iets aan het licht gebracht? Dat ook het GO! leningen voor infrastructuurwerken kan afsluiten, maakt dat er meer werken kunnen starten. Wat is de timing daarvan?

Het is evident dat gebouwen die betaald worden door de gemeenschap zo veel mogelijk door haar moeten worden gebruikt, dus multifunctioneel zijn. De cijfers van het masterplan tonen aan dat er nog wel wat verbetermarge is. Schoolinfrastructuur wordt nu gemiddeld 18 van de 50 mogelijke uren per week buiten de schooluren gebruikt. Voor ander gebruik dan lesgeven, gelden soms ook andere regels, bijvoorbeeld voor kinderopvang. Overlegt de minister met zijn collega's over eventuele bijkomende regels om zowel de controlerende als regelgevende instanties op elkaar af te stemmen?

AGION krijgt een toezichtstaak voor het gesubsidieerd onderwijs. Is er voor het GO! een soortgelijke externe controle? Voorts acht hij de versnelde subsidie en financiering voor bouwprojecten met infrastructuur die door verschillende netten zal worden gebruikt, bijvoorbeeld polyvalente zalen, sporthallen, speelplaatsen enzovoort, een goede zaak. Ook de aandacht voor energiemaatregelen en een duurzame leeromgeving is positief. Het gaat misschien wat ver om qua ministeriële nalatenschap alle nieuwe gebouwen BEN te laten zijn vanaf 2021, maar het is op zich een goede maatregel.

Bij het oudere patrimonium blijven de asbestproblemen omvangrijk. In het masterplan staat er niets over, maar hoe zal de minister bij de aanpak ervan te werk gaan? In het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest doet Vlaanderen aanzienlijke inspanningen. Enkele lokale besturen en de Franse Gemeenschap kunnen daar zeker nog een tandje bijsteken. Hoe schat de minister de druk op de Vlaamse Rand in als investeringen in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest achterwege blijven? Zijn er ook DBFM-projecten mogelijk voor het niet-leerplicht onderwijs, dko en centra voor volwassenenonderwijs? Volgens OVSG is de Belgische btw-verlaging voor schoolgebouwen in strijd met de Europese btw-richtlijn, die evenwel aan herziening toe is. Is de minister daar via zijn federale collega's bij betrokken? Hoe ziet hij dat evolueren? Zullen de verlaagde tarieven er komen?

OVSG ziet ook een hiaat in de Schoolpactwet. Als een schoolgebouw overgedragen wordt van het ene net naar het andere, bestaat volgens haar een risico op dubbele financiering, wat tegen het grondwettelijke gelijkheidsbeginsel is. Kent de minister dat probleem? Komt dat vaak voor? Overweegt hij initiatieven?

N-VA acht het tot slot heel belangrijk te investeren in tso- en bso-scholen. Zij moeten over voldoende en technisch goed uitgeruste gebouwen beschikken, die onder meer afgestemd zijn op de behoeften van de hedendaagse arbeidsmarkt. Dat heeft uiteraard een kostprijs. N-VA heeft al geijverd voor extra budgettaire injecties, onder meer voor de didactische en technische uitrusting. Zal de minister daar bijkomende inspanningen voor doen?

1.3. Johan Danen

Johan Danen apprecieert de inspanningen van de regering. Hij vraagt evenwel dat na de minister ook de koepels in het parlement hun licht mogen laten schijnen over dit plan.

Hij zal enkele punten bespreken die al bij eerdere sprekers aan bod kwamen, maar met een gezond kritische blik die past bij de democratie. De gebouwenmonitor was klaar in oktober 2020. Ook hij informeert naar de toekomst van die monitor. Gebeurde er ook een echte behoefteanalyse? En zo ja, hoe is de monitor daaraan gekoppeld? De miljarden investeringen in schoolgebouwen van deze en vorige regeerperiodes ten spijt, worden de wachtlijsten langer. Is het waar dat de wacht-

lijsten nu al geschat worden op 6 tot 7 miljard euro? Hoe valt dat te rijmen met de vele investeringen? Heeft de minister een concrete bestemming van de 500 miljoen euro die deze regeerperiode extra naar schoolinfrastructuur gaat? Of worden die middelen gewoon gebruikt in het algemene plan? Waar is de 75 miljoen euro in 2020-2021 precies voor gebruikt?

De minister wil voor grote infrastructuurprojecten vanaf 2 miljoen euro meerjarige subsidieovereenkomsten. Hoe zal dat efficiëntiewinsten opleveren? Hoe verschilt deze werkwijze met wat tot nog toe gangbaar is? Betekent het dat er tot nog toe een gebrek aan objectiviteit was?

De extra plaatsen zullen worden opgevolgd en moeten er zo snel mogelijk zijn. Wat is zo snel mogelijk? Als lokale taskforces of projecten in gebreke blijven, zal dan in een overleg met de minister van Onderwijs bekeken worden of de middelen elders kunnen worden ingezet? Is dat realistisch? In welke fase van een project kan dat?

Welke lessen heeft de minister geleerd uit de vorige twee projecten van alternatieve financiering van de schoolinfrastructuur? Uit de evaluatie blijkt dat scholen doorgaans tevreden zijn over de opgeleverde infrastructuur, maar er is wel kritiek op de complexiteit, de lange duur en de kostprijs die hoger zouden zijn dan bij reguliere scholenbouw. Hijzelf acht het normaal dat privépartners betaald worden voor het risico dat ze nemen. Hoe kunnen die kosten binnen de perken gehouden worden?

Privépartners die instaan voor onderhoud en financiering eisen soms dat contracten heronderhandeld worden als anderen, bijvoorbeeld een volleybalvereniging, van de infrastructuur gebruikmaken. Veel heronderhandelingen zijn er echter niet gebeurd, de anderen mochten gewoon niet gebruikmaken van de infrastructuur. Wat heeft de minister geleerd uit de problemen voor het multifunctionele gebruik bij DBFM-contracten?

Het GO! zelf leningen voor infrastructuur laten aangaan, lijkt het lid een logische stap. Wat zijn de concrete voordelen? Is het GO! vragende partij? Hoever staat de minister in het onderzoek daarnaar? Voor huursubsidies valt heel wat te zeggen, hoewel de spreker de zorg van Arnout Coel deelt. De vijfde oproep is op 1 maart 2021 gestart, zonder de evaluatie van de vorige programmaperiodes die beloofd was voor 2020. Waarom die vertraging? Komt de evaluatie er nog?

In juni 2020 zei de minister dat de specifieke situatie van Brussel specifieke incentives vraagt. Hij vermeldde ook de risico's voor de Vlaamse Rand als er onvoldoende geïnvesteerd wordt in het Nederlandstalige onderwijs in Brussel. De recente inschrijvingen duiden evenwel op een grote behoefte aan extra inspanningen in Brussel en de Vlaamse Rand. Hoe zal de minister daar iets aan doen? Waarom staat er niets over in het plan? De minister zal verwijzen naar anderen, maar het lid hoopt dat Vlaanderen ook een tandje bijsteekt.

Dat infrastructuur die betaald wordt met belastinggeld multifunctioneel is, vindt Groen heel belangrijk. Het lid refereert aan absurde situaties waarbij een gemeentelijke sporthal naast een schoolsporthal staat en waarbij de ene gebruikt wordt op uren dat de andere leegstaat en omgekeerd. Gemeenschappelijk gebruik maakt dat gebouwen meer ingebed zijn in de gemeenschap. De schoolinfrastructuur is gemiddeld 50 uur per week beschikbaar buiten de schooluren, maar daarvan wordt ze slechts 18 uur gebruikt. Hij begrijpt de praktische bezwaren, die moet de minister niet herhalen. De minister wil een en ander decretaal verplichten. Dat is alleen maar zinvol als de onderhorigen ook in staat zijn aan de verplichting te beantwoorden. Wat zal de minister naast die verplichting nog doen om daarvoor te zorgen?

Inzake ventilatie-inspanningen staat Vlaanderen verder dan de andere gewesten. Toch pleit het lid ervoor dat scholen hun ventilatie kunnen aanpakken, zelfs als geïsoleerde verbouwing. Besmettingen met COVID-19 zouden talrijker zijn in scholen met een minder goede ventilatie. Een goede luchtkwaliteit is goed om gezondheidsredenen maar ook voor het algemeen welbevinden en de concentratie.

Minister Zuhail Demir heeft 4,2 miljoen euro vrijgemaakt voor energiebesparende maatregelen in scholen. Voor elke euro die zij investeert, moet er twee euro bijgelegd worden, wat het totaal op 12 miljoen euro brengt. Heeft de minister van Onderwijs al ingetekend op dat voorstel, dat losstaat van dit investeringsprogramma? Uit het onderzoek van minister Hilde Crevits bleek dat er nog heel wat problemen waren met de asbestveiligheid van scholen. Dat moet een blijvend aandachtspunt zijn. Johan Danen hoopt dat de minister daarvoor bijkomende inspanningen zal doen die verder gaan dan wat strikt wettelijk nodig is.

De grondstoffen en de bouwmaterialen worden schaarser met prijsstijgingen, soms aanzienlijke, tot gevolg. Hij informeert naar de gevolgen ervan voor de bouwintenties van de minister. Of zal het fenomeen tijdelijk zijn tot de coronacrisis voorbij is?

1.4. Jan Laeremans

Jan Laeremans zegt dat Vlaams Belang best tevreden is over de grote lijnen van het masterplan. Na tientallen jaren van te weinig infrastructuurinvesteringen is de versnelling terecht. Hij vergelijkt het met de ICT-investeringen tijdens de coronacrisis. Uit de aanmeldingen en het begin van de inschrijvingen blijkt evenwel dat heel wat leerlingen nog geen school hebben. Nochtans is de capaciteit van het secundair onderwijs goed in te schatten. Uit een onderzoek over hoe accuraat de voorspellingen zijn van de tweede editie van de capaciteitsmonitor, blijkt een overschatting van de prognoses op populatieniveau, zowel in het kleuter-, lager als secundair onderwijs. Dat is in tegenspraak met de realiteit in Brussel en de Vlaamse Rand. Hij vraagt wat meer detailcijfers, bijvoorbeeld over het aantal lagereschoolverlaters. Bij de aanbodbevraging in 2018 blijkt daarenboven dat heel wat secundaire scholen hun maximale capaciteit nauwelijks hoger legden dan het aantal leerlingen dat er op dat moment schoolliep.

Hij hoort dat ondanks de grote inspanningen van de Vlaamse overheid het subsidiepercentage een grote drempel blijft. Scholen zoeken vaak jaren naar extra middelen. OVSG vraagt naar 100 procent te gaan, wat de spreker niet onlogisch vindt als de gebouwen multifunctioneel zijn, dus ook door de gemeenschap gebruikt worden. Met de DBFM-formule staat een privéfirma dertig jaar lang in voor het onderhoud van de gebouwen. Het overgrote deel van de schoolgebouwen is echter ouder en heeft monitoring nodig. Momenteel staan de preventieadviseurs daarvoor in. Hij vindt het jammer dat de minister in zijn masterplan voor hen geen woord veil heeft. Ze hebben amper een statuut en krijgen vaak te weinig uren om hun taak te doen, de Prebesrichtlijn over de minimumduur van hun prestaties ten spijt. Waarom krijgen zij geen statuut zoals de ICT-verantwoordelijken? Goed onderhouden gebouwen gaan langer mee en hoe langer het duurt om gebreken vast te stellen, hoe groter de kosten.

Het GO! heeft zijn gebouwenpark al in kaart gebracht. Dat zou ook moeten gebeuren voor de andere netten zodat een goede infrastructuurplanning mogelijk wordt. Zoals met de elektrische wagens vreest hij dat men met de klimaatneutrale scholen te ver in één richting doorschiet. Alles moet elektrisch, aardgas en stookolie zijn slecht. Ooit was het omgekeerd. Alle eieren in één mandje leggen, vindt hij niet de beste werkwijze. Hoe kunnen scholen of grote ruimtes zoals sporthallen efficiënt verwarmd worden op elektriciteit? Daarvoor is bijna vloerverwarming nodig, wat een dure aangelegenheid is, aldus de spreker. Mag er bij elektrische verwarming nog stroom gebruikt worden die afkomstig is van gascentrales? De Federale

Regering wil immers de kerncentrales afbouwen en momenteel vervangen door gascentrales. Dat is het probleem verschuiven.

Het lid is voor energiezuinige en duurzame schoolgebouwen en BEN-gebouwen. Nu is er evenwel ook sprake van passiefscholen. Hij refereert aan een dossier voor een passiefschool waar de provincieraad van Vlaams-Brabant na enkele jaren vanaf gestapt is omdat de school drie keer zo duur was als een BEN-school. Hij informeert naar de meerkosten in percentage voor een passiefschool ten opzichte van een BEN-school. Zijn er in Vlaanderen al passiefscholen? En hoeveel kosten die dan?

Gezondheids- en preventiebeleid krijgt maar één paragraafje in de nota, terwijl klimaatneutraliteit heel wat pagina's krijgt. De spreker vindt dat een scheve verhouding en vraagt daar wat extra uitwerking van.

1.5. Loes Vandromme

Loes Vandromme informeert of de actualisering van de ODII-verdeelsleutel voor één schooljaar of voor de hele bestuursperiode geldt. Welke invloed heeft de verdeelsleutel op het afsluiten van meerjarige subsidieovereenkomsten voor grotere infrastructuurprojecten? Werd de geactualiseerde verdeling al toegepast, bijvoorbeeld in het voorontwerp van decreet over de nieuwe DBFM-project Scholen van Vlaanderen? OVSG waardeert de ontsluiting van de informatie over scholenbouw. Het is zaak ervoor te zorgen dat scholen niet gevraagd wordt naar informatie die al elders voorhanden is, bijvoorbeeld bij AGION.

De spreker herhaalt de vraag die ze vergeefs stelde op 12 mei 2021 in de plenaire vergadering naar aanleiding van de bespreking van een actuele vraag (*Actuele vragen* VI.Parl. 2020-21, nr. 560): hoe zullen de door de Vlaamse Regering geselecteerde schoolprojecten verdeeld worden over de drie programma's, dus de drie DBFM-vennootschappen Scholen van Vlaanderen? Kunnen schoolbesturen zelf kiezen? Ze is blij dat er in de capaciteitsmonitor ook aandacht gaat naar het basisonderwijs, het bulo en het buso. Hoe groot is de uitdaging in het basisonderwijs? En hoe heeft dat een impact op de verdeling van de capaciteitsmiddelen? Wanneer zullen de resultaten van de aanbodbevraging in het bulo en het buso bekend zijn? Ten gevolge van het tweede telmoment in oktober komen er al extra middelen. Ze vraagt daar wat meer details over. Hoe is de verhouding ten opzichte van de andere onderwijsvormen?

Ondanks de grote behoeften komen er geen infrastructuurmiddelen voor het niet-leerplichtonderwijs. De multifunctionaliteit van gebouwen komt vaak ter sprake, maar het delen van gebouwen blijft al te vaak beperkt tot andere verenigingen, onder meer sport, terwijl het deeltijds kunstonderwijs en het volwassenenonderwijs daarbij nauwelijks vermeld worden. Voor hen is een aparte ingang minder een probleem, maar is er soms andere uitrusting nodig. Zal de minister daar ook op inzetten?

In het masterplan komen de korte- en langetermijnlessen van de pandemie op het vlak van ventilatie, circulatie en onderhoud niet aan bod. Hoe zal de minister wel lering trekken? In het plan gaat het vooral over stenen, minder over mankracht zoals de preventieadviseurs. Krijgen die mensen een goede opleiding?

Het masterplan telt twee operationele doelstellingen die verwijzen naar toegankelijkheid: 1.3 over het effectief toegankelijk zijn van de lokalen/gebouwen voor mensen met een handicap of chronische aandoening en 2.3 over de verdeling van de capaciteitsmiddelen met aandacht voor het buitengewoon onderwijs. Voor inclusief onderwijs dienen de gebouwen aangepast te zijn en voor iedereen toegankelijk. Hoe krijgen beide operationele doelstellingen via een gemeenschappelijke aanpak verder vorm? Welke vorderingen waren er de voorbije jaren op het vlak van toegankelijkheid?

1.6. Kathleen Krekels

Kathleen Krekels weet dat bij scholenbouw de andere onderwijsverstrekkers dan het GO! 30 procent zelf moeten betalen. DBFM is duur en de vereiste van multifunctionaliteit maakt het alleen nog duurder. Ze illustreert dat aan de hand van een voorbeeld van een lagere school en een secundaire school die een site delen. De lagere school bouwt een nieuwbouw voor het kleuteronderwijs en ook de secundaire school bouwt een nieuw gebouw. Samen moeten zij jaarlijks, gedurende dertig jaar, 225.000 euro afbetalen. Dat drukt zwaar op de jaarlijkse werkingsbudgetten van het schoolbestuur. Omdat de kosten al zo hoog zijn, beknipten scholen soms wat op de multifunctionaliteit. Hoe meer infrastructuur gebruikt wordt, hoe duurder ook de onderhoudskosten. Hoe worden de afbetalingen van de scholen en de mate waarin ze terugvloeien naar de scholen, geëvalueerd? De overheid moet ook gedurende dertig jaar bijdragen, voor 70 of 100 procent, in de afbetaling en de onderhoudskosten. Hoe groot is dat procentueel ten opzichte van de totale investeringen in de bouw zelf?

De minister heeft ook middelen bestemd voor de capaciteitsuitbreiding in het buitengewoon onderwijs, namelijk 7 miljoen euro. Uit het digitale aanmeldingssysteem dat sommige scholen voor buitengewoon onderwijs vorig jaar voor het eerst gebruikten, bleek een groot capaciteitstekort in sommige regio's, vooral in de stedelijke gebieden, bijvoorbeeld in 23 procent van de kleuterscholen in Antwerpen. Ook in de pers waren er verontrustende berichten over capaciteitstekorten. De minister zal de besteding in de loop van 2021 monitoren. Worden die tot nog toe efficiënt besteed? Hoe worden de capaciteitsproblemen in afwachting van nieuwe scholen of plaatsen ondervangen?

1.7. Koen Daniëls

Koen Daniëls herinnert eraan dat de investeringen van de vorige regering al een heksentoer genoemd werden. Wat vandaag nog extra gedaan wordt, is tovenarij. Wat minister Ben Weyts vandaag voorstelt, is geen klein bier. De partij die de meeste kritiek hierop levert, blijft vandaag afwezig terwijl ze wel tijd vindt om in De Afspraak over ventilatie te spreken. Nochtans zei de minister net dat nieuwe of gerenoveerde scholen al sinds 2006 aan nieuwe normen voor ventilatie moeten voldoen.

N-VA is voorts een koele minnaar van DBFM-projecten omdat ze duurder zijn. Een voormalig minister van de afwezige partij zei terecht dat stenen niet betogen, maar de gevolgen van die houding treffen vandaag iedereen. Voor een snelle inhaalbeweging zijn DBFM-projecten de beste werkwijze. Hij dankt de minister daarvoor. Uit de capaciteitsmonitor blijkt dat voor zijn regio, Sint-Niklaas, de behoeften, net als in heel wat andere regio's, op korte termijn groot zijn.

Hij neemt evenwel aan dat er lessen geleerd zijn uit de vorige DBFM-projecten. De opsplitsing in drie vennootschappen is daar alvast een uiting van. Op het multifunctionele gebruik hamert de N-VA al vele jaren, ver voor coronatijden. In bepaalde scholen werd de sporthal gebruikt door de basketbalclub, wat ze ineens veel duurder maakt. Dat moet verhinderd worden in de nieuwe DBFM.

Dat er een nieuwe capaciteitsmonitor komt, vindt hij zinvol. In nieuwe schoolgebouwen is er plaats nodig voor directie, ondersteunende diensten, secretariaat, maar het is zaak de verhoudingen in de gaten te houden. Hij refereert aan een plaats waar er een mooi gebouw kwam voor de coördinerende, overkoepelende directeurs, terwijl in de gebouwen waar de leerlingen zaten bepaalde deuren niet gesloten werden opdat ze niet uit hun kozijn zouden vallen.

2. Antwoorden van minister Ben Weyts

Minister *Ben Weyts* antwoordt dat de decretale basis voor de meerjarige subsidie-overeenkomsten in voorbereiding is, maar dat hij er nog geen exacte timing op kan kleven. De 500 miljoen euro extra maakt deel uit van het totale plan van 3 miljard euro. De minister heeft de verdeling van de middelen toegelicht.

Het is inderdaad de bedoeling om de verdeelsleutel van ODII elke vijf jaar te actualiseren zodat hij zoveel mogelijk strookt met de reële verhoudingen. De nieuwe sleutel wordt toegepast voor de nieuwe DBFM en de oproep voor multifunctionaliteit.

De 100 procent subsidies voor het gesubsidieerd onderwijs die Jan Laeremans voorstelt, zou betekenen dat er heel wat minder projecten worden gefinancierd. Het grote verschil met het GO! is dat die gebouwen overheidseigendom zijn. Net daarom is er voor het gesubsidieerd onderwijs naargelang het onderwijsniveau een 70/30- of 60/40-verdeelsleutel. Met 100 procent financiering komt de eigendomsstructuur van gebouwen van het gesubsidieerd onderwijs in beeld, meent de minister.

Het GO! is rond met de inventaris van zijn gebouwen. De overheid is geen eigenaar van de gebouwen van de andere netten. Daar is die inventaris complexer maar wel lopende. Het GO! voert zelf een studie uit over eigen leningen voor infrastructuurwerken.

De schoolgebouwenmonitor wordt opnieuw uitgevoerd. De opmaak van het masterplan en de oplevering van de laatste schoolgebouwenmonitor liepen samen, het was niet evident om beide te combineren.

Met het centrale aanmeldsysteem worden de plaatstekorten meer gecentraliseerd in kaart gebracht. Voorheen bleef dat onder de waterlijn, nu is het manifest. Net om die reden komt er een nieuwe geactualiseerde capaciteitsmonitor. De uitvoering ervan is gegund en moet opgeleverd worden tegen het jaareinde.

Voor de capaciteit in Brussel werkt de minister in samenspraak met de Vlaamse Gemeenschapscommissie en minister Sven Gatz aan een specifieke methodiek. Daar speelt de keuzevrijheid tussen het Nederlandstalige en het Franstalige aanbod. Brussel en de Vlaamse Rand zijn nogal eens communicerende vaten in aanbod en capaciteitsbehoefte. Ook met de pendelstroom moet dus rekening worden gehouden. Dit jaar worden nog eens extra 34 miljoen euro aan capaciteitsmiddelen uitgetrokken, waarvan 40 procent naar het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest en de Vlaamse Rand gaat. Als minister van de Vlaamse Rand deed de minister daar nog eens 1,5 miljoen euro van het Vlaamse Randfonds bij.

De lopende capaciteitsmonitor zal ook de capaciteitsbehoeften van het buitengewoon onderwijs blootleggen. Daarmee wordt een blinde vlek ingevuld. De minister ambieert ook dit jaar nog een buitengewone inspanning om op korte termijn extra capaciteit te creëren. Net zoals hij tijdens de coronacrisis ijverde voor het openhouden van de scholen voor de meest kwetsbaren, ligt ook het buitengewoon onderwijs, waar de uitwijkmogelijkheden naar andere scholen of regio's beperkt zijn, hem na aan het hart.

Ook in het vermijden van onderbenutting van de capaciteitsmiddelen heeft de minister lering getrokken uit het verleden. De realisatiegraad wordt nu structureel gemonitord. Als bepaalde handelingen uitblijven, wordt de inrichtende macht aangeschreven. Vorig jaar werd voor het laatst een stand van zaken opgemaakt. Van de geselecteerde projecten 2010-2018 is ondertussen 80 procent gerealiseerd. Bij de start van de regeerperiode was dat slechts 63 procent. Bij bestedingsproblemen wordt er nu eerst actief met de scholengroep in kwestie gezocht naar oplossingen. Daarna wordt nagegaan of de middelen kunnen worden aangewend in hetzelfde

net, maar ook in dezelfde onderwijszone zodat de link met de capaciteitsproblemen blijft.

Momenteel heeft ongeveer 72 procent van de scholen zich ingeschreven in de doelstelling van de multifunctionaliteit, maar vaak gaat het om beperkte toepassingen. Multifunctionaliteit moet investeringen beter laten renderen door ervoor te zorgen dat de gebouwen ook buiten de schooluren gebruikt worden. Daarenboven zorgt het voor inbedding van de school in de lokale gemeenschap. Waar dat goed functioneert, zorgt het voor goede banden, ook persoonlijke, tussen scholen en de lokale gemeenschap. Vanzelfsprekend is het dko een preferentiële gesprekspartner in deze. Het agendabeheer, dus wie wanneer welke slots krijgt, is een extra maar doorgaans eenmalige taak. De inspiratiegids dient om de regelgeving duidelijk te maken.

De stijgende prijs voor grondstoffen speelt heel de samenleving, en dus ook het onderwijs, parten. De financiële norm die de subsidie per vierkante meter bepaalt, wordt geïndexeerd. Bij stijgende prijzen stijgt dus de subsidie. De minister hoopt dat de inflatie binnen de perken kan worden gehouden. Terloops meldt hij ook dat het voorkeurecht volgend jaar op de agenda staat. Voor btw en onroerende voorheffing is de minister afhankelijk van federaal minister Vincent Van Peteghem en op Vlaams niveau van Vlabel om de drempels voor de scholen weg te nemen. De gesprekken daarover lopen.

De DBFM Scholen van Morgen is geëvalueerd in 2019. De minister stelt voor om dat in het parlement te bespreken naar aanleiding van de behandeling van het ontwerp van decreet over de Scholen van Vlaanderen, waarin de aandachtspunten van de evaluatie verwerkt zijn. Het meest manifeste verschil is de schaal: één grote cluster ten opzichte van drie clusters. Een tweede groot verschil is de bijstand aan de scholen. Uit de evaluatie blijkt immers dat ze geen expertise hebben voor financiering, het in de markt plaatsen en het ontwerp. Daarvoor komt er een private projectmanager die evenwel garandeert dat het schoolbestuur bij alles zoveel mogelijk betrokken is.

Het voorontwerp van decreet heeft een eerste principiële goedkeuring achter de rug. Uiteraard zal een en ander nog in uitvoeringsbesluiten geregeld worden. Vooralsnog is het de intentie van de minister om te werken met drie clusters op drie verschillende momenten, bijvoorbeeld om de zeven maanden, zodat scholen gebuisde projecten van een eerdere cluster alsnog aangepast kunnen indienen. De school bepaalt zelf op welke oproep ze inschrijft. Ongeveer 330 miljoen euro per cluster is ruim voldoende om een spreiding over Vlaanderen mogelijk te maken. De selectie voor de eerste oproep gebeurt vanzelfsprekend pas als het parlement het ontwerp van decreet heeft goedgekeurd. De Vlaamse Regering moet zich nog buigen over een plan van aanpak.

Johan Danen verwijst nu naar lange wachtlijsten, zegt de minister, maar op 12 mei bij de bespreking van de actuele vraag in de plenaire vergadering suggereerde hij nog om eerst de twee bestaande DBFM-programma's af te werken. Ook toen zei de minister dat het zaak is vooruit te kijken, een vacuüm te vermijden en een continuüm te hebben in de investeringen. Dat is nodig om de wachtlijsten aan te pakken.

Wat de doorlooptijd van de DBFM-programma's betreft, wijst hij erop dat het eerste programma geraakt werd door de financiële crisis van 2008-2009. Omdat het het eerste programma was, waren er wel wat kinderziektes en onverwachte obstakels. Uiteindelijk is het mooi afgewerkt. In 2016 zijn er nog zeventien projecten bijgekomen.

De kostprijs van DBFM is uiteraard hoger dan zelf financieren en bouwen. Dat verdienmodel is nodig om private middelen te mobiliseren. Het voordeel is dat er sneller kan worden gebouwd. Een van de beweegredenen voor aandeelhouderschap van de modale Vlaming is een groter maatschappelijk bewustzijn en betrokkenheid. Het is zaak te zorgen voor een voldoende draagvlak bij de belastingbetaler voor de massale investering van 3 miljard euro zodat er eventueel in de volgende regeerperiode nog kan worden doorgedaan op dat groeipad. In de contracten voor DBFM wordt rekening gehouden met multifunctionaliteit.

De beschikbaarheidsvergoedingen die scholen moeten betalen, worden voor 71,5 en 81,5 procent gesubsidieerd. Omdat andere subsidies aan 60 en 70 procent zijn, is dat voor de scholen net iets minder duur. De onderhoudscomponent wordt zelfs voor 90 procent gesubsidieerd. Als de drie DBFM-programma's afgewerkt zijn, zal de jaarlijkse kost voor de gesubsidieerde beschikbaarheidsvergoeding ongeveer 30 procent bedragen van de totale jaarlijkse enveloppe van investeringsmiddelen in schoolinfrastructuur.

De huursubsidies zijn al geëvalueerd. In functie daarvan zijn de selectiecriteria aangepast maar is bijvoorbeeld ook de indieningstermijn verlengd. De evaluatie is eind vorig jaar besproken door de raad van bestuur van AGION. De minister kan die bezorgen aan de commissie.

Voor kleine renovaties voor ventilatie bestaat er een verkorte procedure bij AGION. Daarvoor is er 35 miljoen euro per jaar beschikbaar. Daarenboven heeft de regering opnieuw 23 miljoen euro toegekend aan de scholen in het kader van veiligheidsmaatregelen, met de nadrukkelijke vraag ze te gebruiken voor veiligheid en ventilatie, onder andere voor de aankoop van CO₂-meters.

In een masterplan/investeringsplan komen niet alle aspecten aan bod, dus ook niet het statuut van de preventieadviseur. Dat wil niet zeggen dat er geen waardering voor is. Integendeel, die functie kreeg een belangrijke rol in de corona-aanpak. Bij de heropening van de scholen en de klassen was hij degene die bepaalde of klassen opnieuw gebruikt mochten worden.

Bij de ESCO's is er te vaak een onrendabele top, waardoor ze niet budgetneutraal zijn. Vooral nog worden niet alle investeringen terugverdiend met lagere energiekosten. Daarom wordt er nu gezocht naar hybride vormen en mogelijkheden om middelen van het Klimaatfonds in te zetten om de onrendabele top weg te werken. Voor energiebesparende maatregelen worden al middelen uit het Klimaatfonds geput. Daarbovenop worden onderwijsmiddelen gelegd.

Wat verwarming op elektriciteit betreft, begrijpt de minister de opmerking over de gascentrales, maar die blijven groener dan de klassieke fossiele brandstoffen. Het is sowieso een verbetering. Het is niet omdat de kostprijs voor passiefgebouwen nog hoger is, dat de proefprojecten moeten worden stilgelegd. Die brengen immers de obstakels beter in kaart. Het is zaak te anticiperen op de toename van de energiefactuur in de komende jaren. Het voordeel van de passiefscholen neemt dus almaar toe.

Op vlak van toegankelijkheid is er al heel wat verbeterd. Sinds de meting in 2013 was er in 2018-2019 10 procent verbetering. De meest frequente aanpassingen zijn drempelvrije toegangen en toegangspaden, aangepaste parkeerplaatsen en aangepaste toiletten voor leerlingen. Wat minder gebeurt, zijn duurdere ingrepen zoals liften en aangepaste toiletten voor personeel.

Hoewel gelabeld als heksentoeren en tovenarij, is de minister vooral blij dat hij geen sprookjes verteld heeft, maar concrete realisaties. Hij deelt de scepsis over DBFM-programma's niet, maar vindt dat ze een hefboom kunnen zijn voor

maatschappelijk draagvlak en betrokkenheid. Die actieve participatie als aandeelhouder kan ervoor zorgen dat de belastingbetaler nog welwillender staat tegenover scholenbouw. Hij benadrukt dat DBFM bovenop de reguliere bestedingen komt, wat maakt dat er budgettaire massa's voor investeringen vrijkomen. De Inspectie van Financiën noteerde in zijn advies dat de keuze voor een extra DBFM-programma perfect te verantwoorden is gelet op de oplopende middelen op alle fronten.

3. Bijkomende vragen en antwoorden

Johan Danen herhaalt dat hij graag de visie van de koepels wil kennen. Daarnaast vraagt hij de minister nog enkele zaken te bevestigen. Is de minister bereid een monitoring in functie van de uitvoering van het masterplan op te zetten? Hij vraagt voorts zeker de evaluatie van de huursubsidies aan het parlement te bezorgen. Hij herhaalt tot slot zijn vraag hoe meerjarige subsidieovereenkomsten voor grotere infrastructuurprojecten efficiëntiewinsten kunnen opleveren en wat precies de verschillen zijn met de tot nog toe gangbare werkwijze. Hoe zullen de grote projecten geselecteerd worden? Als veel schoolbesturen grote projecten indienen, zal het geld misschien snel op zijn.

Kathleen Krekels herhaalt haar vraag of gecontroleerd wordt of de middelen die al vrijgemaakt zijn voor aanvragen in het buitengewoon onderwijs, in verhouding staan tot het aantal bijkomende plaatsen. Of moet daarvoor gewacht worden op de nieuwe capaciteitsmonitor?

Minister *Ben Weyts* kan nog niet veel zeggen over meerjarige subsidieovereenkomsten omdat de procedure ervoor nog uitgewerkt wordt. Hij neemt in ieder geval de bezorgdheden daarover mee. De capaciteitsmonitor brengt de capaciteitsbehoeften op langere termijn in kaart, wat verrassingen voortaan moet vermijden. Vorig jaar heeft de minister evenwel snel, door het extra telmoment in oktober, extra financiering en extra capaciteit aan het buitengewoon onderwijs gegeven. Hij wil die operatie nu herhalen, gezien er heel wat capaciteitsbehoeften opduiken. Het Leersteundecreet en de vervanging van het M-decreet zullen een invloed hebben op de capaciteit van het buitengewoon onderwijs.

Karolien GROSEMANS,
voorzitter

Jan LAEREMANS
Jo BROUNS
Arnout COEL,
verslaggevers

Gebruikte afkortingen

AGION	Agentschap voor Infrastructuur in het Onderwijs
BEN	bijna-energieneutraal
bso	beroepssecundair onderwijs
bulo	buitengewoon lager onderwijs
buso	buitengewoon secundair onderwijs
BYOD	Bring Your Own Device
DBFM	Design Build Finance Maintain
dko	deeltijds kunstonderwijs
ESCO	energy service company
GO!	onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap
M-decreet	decreet betreffende maatregelen voor leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften
OD	onderwijsdecreet
OVSG	Onderwijsvereniging van Steden en Gemeenten
tso	technisch secundair onderwijs
VDAB	Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding
VEB	Vlaams EnergieBedrijf
VLABEL	Vlaamse Belastingdienst